

ONDINE

SHOSTAKOVICH

THE EXECUTION
OF STEPAN RAZIN

ZOYA SUITE

SUITE ON FINNISH THEMES

SHENYANG

STATE CHOIR "LATVIJA"

HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

VLADIMIR ASHKENAZY

VLADIMIR ASHKENAZY

DMITRI SHOSTAKOVICH

The Execution of Stepan Razin, Op. 119

The brief “thaw” in the Soviet cultural climate in the late 1950s and early 1960s came to a freezing end once again when Nikita Khrushchev’s party colleagues removed him from power in 1964 and imposed tighter control on the arts. The fruits of the recent collaboration between Dmitri Shostakovich and *enfant terrible* poet Yevgeny Yevtushenko were nevertheless garnered just in time before this happened; both the *Babi Yar* symphony of 1962, about the oppression of the Jews, and the cantata *The Execution of Stepan Razin* of 1964, about the 17th century uprising, were given their premiere performance.

The rehabilitations in the latter half of the 1950s had revoked the sentences of the Stalinist regime and cleared the reputations of thousands of Soviet citizens. An era known as the “thaw” dawned for the arts, and the chains of social realism that had fettered Soviet cultural life for three decades were momentarily loosened. Championing the poets now daring to speak with their “full voice” was the young Yevgeny Yevtushenko, whose socio-critical poems elicited both an enthusiastic response and ill-boding outrage.

Yevtushenko’s poem *Babi Yar* had had a profound effect on Shostakovich. “I was overjoyed when I read it,” he wrote to his composer friend Shebalin. Seldom did Shostakovich, not given to superlatives in speaking of music, express his feelings so strongly. The poem was to give birth to a five-movement vocal symphony, for which he chose poems lashing out at defects in Soviet reality from the latest collection by Yevtushenko. Had Shostakovich encountered a kindred spirit, a young artist who shared the same humane values and whose fate greatly resembled his own three decades before?

The leading Soviet composer decided to call the 29-year-old poet, about whom disparaging remarks were also being made in literary circles. “We have become acquainted, and it was obvious to me that his is a great talent. The vicious talk about him is nothing but envy,” Shostakovich wrote to Shebalin. *Babi Yar* was completed in 1962, and “technical” obstacles to its performance began to pile up in its path. But Shostakovich did not give in; he continued his collaboration with Yevtushenko. Until the very end of his days, Shostakovich celebrated what he considered to be the two greatest days in his career: the premiere of his first symphony and the completion of his thirteenth.

The next collection of poetry by Yevgeny Yevtushenko was called *Bratskaya GES*, a vast panorama of Russia across the centuries. He would, he later said, never have embarked on it without Dmitri Dmitriyevich and his 13th symphony. And it was from precisely this collection that Shostakovich chose the poem for his next vocal work, the cantata *The Execution of Stepan Razin* based on the poem *Stenka Razin* about true events in 1671.

From time to time, Shostakovich's poor health obliged him to be admitted to hospital, but being a man with an extremely strong sense of duty, he attended to his social obligations with no thought for himself; within the space of a year his travels took him to, among others, Ukraine, Kirghizia, Armenia, Uzbekistan and Azerbaijan. The premieres of his opera *Katerina Izmailova* further sent him to Riga, Zagreb, London and elsewhere. But in summer 1964, despite his hectic life, he managed to complete *Stepan Razin*, composed while holidaying on Lake Balaton in Hungary.

Work on the cantata was, to begin with, slow. Shostakovich felt the poem *Stenka Razin* needed editing, for the romanticised picture of the Cossack leader of the rebellion did not correspond to his view. He also changed the name to Stepan Razin, as being more suitable for a heroic leader of the people.

The overall structure of the work is very theatrical. The first scene shows Stepan Razin being carried in a ramshackle cart to his execution in Moscow, surrounded by a spitting mob to the beat of a deathly dance. The orchestra's gloomy heralds appeal to the listener to join the procession in the very first bars: "They are bringing Stenka Razin!"

The second scene finds Razin reflecting on his deeds: "Good people, you always spit at those who wish you well. I so much wished you well. My head is to blame. I can see, sentencing myself: I was halfway against things, when I ought to have gone to the very end. I sinned in this, that I thought of doing battle for a good tsar. There are no good tsars, fool... Stenka, you are perishing for nothing!"

In scene three, the execution scene, "a blue axe, blue as the Volga" hangs above his head, and the final, tragic, vision is simply spine-chilling: Stenka Razin's bloody head rolls to the ground – and bursts out laughing at the Tsar. Shostakovich's own fate as a composer inevitably springs to mind. Red Square falls silent, heads are bared. The historical fresco sets the listener thinking. Whose sentiments are these, those of Stenka or of Shostakovich – a man who could trust no one in his lifetime?

In the spirit of Modest Musorgsky, the bass soloist and the chorus engage in a multilayered dialogue, at times as Razin's inner voice, at others as the chronicler. The chorus actively relives the

events, covering a wide emotional range. More richly than in any of his previous works, Shostakovich captured the rich intonations and melodies of the spoken text.

Stepan Razin was premiered at the Tchaikovsky Conservatory in Moscow in December 1964, for Yevgeny Mavrinsky no longer conducted Shostakovich's premieres in Leningrad. It got a mixed reception in the press and was virtually never performed. In spring 1966 "the ban was lifted", however, and it was played both in Moscow and in Leningrad at Composers' Union concerts. In 1968 it was awarded the USSR State Prize.

Orchestral Suite from the music for the film *Zoya*

Cinema occupied a very central place in Soviet culture; Lenin, after all, had claimed it the most important and the most influential of the arts. The thousands of members of the USSR Composers' Union wrote far more film music than their Western colleagues. Nor was Dmitri Shostakovich an exception in this respect; of his 147 opus numbers, no fewer than 35 represent film scores. This is a surprisingly large number for a symphonist and is partly explained by the pressures of Soviet cultural control.

Shostakovich can well and truly be regarded as the father of Russian film music. His score (1928) for the silent film *New Babylon* was the first ever composed for a symphony orchestra and a specific film in the history of Russian cinema. The director, Lev Trauberg, praised it for its character and its emotional impact and believed that it enhanced the quality of his film. Gennady Rozhdestvensky, who discovered the original score in the 1970s, admired it for its pungent music and sparkling humour and delighted in its musical quotations.

In 1936 Shostakovich, who had been displaying a penchant for modernistic experiments, was returned to the fold of socialist realism with an iron hand. The death sentence on *Lady Macbeth of Mtsensk District* – an international success in the 1930s – was proclaimed by Stalin from his box at the opera. Instead of "coarse, primitive and vulgar music" he demanded "a realistic musical language with stress on a national idiom, and a positive hero typifying the new Socialist era."

True, Shostakovich had been composing film music well before Stalin's damning criticism, but as a consequence, he began doubling his annual output. He had seen quite enough of the devastation around him to appreciate its seriousness. The assassination of party leader Kirov in Leningrad in 1934 had unleashed a random purge. Shostakovich abandoned his opera plans and withdrew his

fourth symphony, already at the rehearsal stage. In November 1937 Yevgeny Mravinsky conducted the premiere of the fifth symphony in Leningrad. It was an undisputed success. The “justified criticism” had thus done its job and guided the composer back onto the narrow path mapped out by Stalin.

The Second World War broke out and Shostakovich was evacuated from Leningrad via Kuibyshev to Moscow. The film *Zoya* (1944), a product of the war years, tells of the cruel fate of 18-year-old partisan Zoya Kosmodemyanskaya fighting against the Germans. One of the two directors was Lev Arnshtam, a student friend and colleague of Shostakovich’s, who always began working with his composer at the film-script writing stage. Encouraged by his two previous collaborations with Shostakovich, Arnshtam particularly valued the fact that Shostakovich’s music never merely illustrated the events but that, being a great symphonist, Shostakovich endowed the film with the drama of a classical symphony.

“With a mother’s tenderness the Land began, head bent, to sing this song to its daughter’s mortal remains, a song of Zoya, of a maiden made legend whose death rendered mortal immortal. The motherland bore a valiant daughter, the people made her mighty, and the daughter grew up like a white-trunked birch, as strong and sturdy as the Russian heart.”

The score for *Zoya* was in 35 scenes, some 20 of which have been preserved. Lev Atomvyan, a friend of Shostakovich’s, made five of these into an orchestral suite (Op. 64a), the first of which incorporates a choir. The movements are Introduction (Song about Zoya), Scene (Combat Mission), Prelude (Tragedy of a Loss), March (Hero’s Victory) and Finale (The Heroine’s Immortality).

The epic Introduction sets the scene for the events to follow, the heroic face of Mother Russia as the chorus praises the great Fatherland. As in the other movements, it bears echoes both of the eighth symphony, completed just before *Zoya*, and of Russian folk tunes. True to character, Shostakovich seasons his texture with quotations that evoke strong associations. These include the opening bars of *The Communist International* in the fourth movement, the revolutionary song that begins the finale and the *Glory* chorus from Glinka’s *A Life for the Tsar*. The third movement is – rare indeed – a transcription for large orchestra of Shostakovich’s Prelude in E flat minor, Op. 34.

Suite on Finnish Themes

There can be few 20th century composers whose works have been published so promptly in a complete critical edition as those of Dmitri Shostakovich. The greatest credit for this goes to his widow Irina Antonovna, who is, with the erudition of a true musical scholar, tending and publishing his sizeable legacy: 147 opus-numbered works and some 50 or so others.

Nearly four decades have passed since Shostakovich died, but previously unknown works by him are still being discovered in archives. One of the most interesting as far as the Finns are concerned is the *Suite on Finnish Themes*, first performed on September 1, 2001, at a concert in Finland by the Ostrobothnian Chamber Orchestra conducted by Juha Kangas. The soloists were Anu Komsu, soprano, and Tom Nyman, tenor. It was also they who recorded this set of Finnish folk songs orchestrated in 1939.

Among the items in Shostakovich's long list of works are numerous arrangements of Russian and other folk music; echoes of folk music can likewise be detected in his large-scale orchestral works. In this respect he carried on the tradition of Glinka, Balakirev, Tchaikovsky, Rimsky-Korsakov and Glazunov – partly out of a genuine interest in folk music and partly to allow himself peace in which to work during the Stalinist reign of terror and socialist realism. Relatives of his, and renowned artist friends, had simply disappeared, and Shostakovich was aware of the death threat hovering over him.

Though Shostakovich's extensive correspondence has been carefully documented, there is only one mention of this *Suite on Finnish Themes*, in a letter dated December 5, 1939. It appears from this that he had received a request for some arrangements of Finnish folk songs from the political division of the Leningrad Military District, and that he had been given the deadline of December 1. The date of the commission is not known. The Winter War between Finland and the Soviet Union had broken out on November 30; hence the commission no doubt had a definite purpose, but it is unlikely that this was revealed to the composer.

The Suite consists of seven movements, five with one or two soloists. It is scored for a small but unspecified ensemble. The manuscript mentions neither the titles nor the words of the songs, and nor does it indicate which songs are intended for male voice and which for female. On this recording, the soprano and tenor soloists alternate both within the songs and from one to the next, and sometimes join in a duo. The first movement and the intermezzo-like third are instrumental only.

Though all the folk songs (*Taivas on sininen ja valkoinen/The Sky is Blue and White*, *Tämän kylän tytöt/The Girls of this Village*, *Mansikka on punanen marja/The Strawberry is a Red Berry*, *Jos mie saisin jouten olla/If I could be at Leisure* and *Minun kultani kaunis on/My Beloved is Beautiful*) are highly familiar to the Finns, only the humorous last one is more widely known in Russia. The theme of the first movement is from a song noted down by the Finnish folklore collector Ilmari Krohn in 1888 which Shostakovich used to compose a swaggering overture. A Finnish listener will recognise the tune *Läksin mina kesäyönä käymään (One Night in Summer)* in the third movement, which serves as an interlude-like instrumental solo for the suite.

In his orchestrations, Shostakovich has honoured the simple, unadorned nature of the original songs – as he did in his other folk-song arrangements. A composer who praised folk music for its ability to “clear the ears” let it do so in these ascetic arrangements, too.

Marianna Kankare-Loikkanen

Translation: Susan Sinisalo

Shenyang embodies a 21st century bridge between the cultures of East and West and is celebrated for his distinguished artistry on the world's eminent concert and opera stages.

He is recognized as the 2007 BBC Cardiff Singer of the World and winner of the 2008 Borletti-Buitoni Trust Award and the 2010 Montblanc New Voices at Stars of the White Nights Festival. Born in Tianjin, China, Shenyang is an alumnus of the Shanghai Conservatory of Music, The Juilliard School, and the Metropolitan Opera Lindemann Young Artist Development Program.

He has bowed in leading roles at the Metropolitan Opera (*La bohème*, *Don Giovanni*, and *Rodelinda*), Beijing's National Centre for the Performing Arts (*Le nozze di Figaro*), and at both Glyndebourne and the Bayerische Staatsoper (*La cenerentola*).

The artist's dedication to the great concert repertoire has yielded acclaimed performances with Long Yu and both the China Philharmonic and Shanghai Symphony Orchestra, Michael Tilson Thomas and San Francisco Symphony, Antonio Pappano and the Accademia Nazionale di Santa Cecilia Orchestra, Rafael Frühbeck de Burgos and the Boston Symphony Orchestra, Daniel Harding and the China Philharmonic, Helmuth Rilling and the International Bachakademie Stuttgart, Edo de Waart and the Hong Kong Philharmonic, and James Conlon and the Cincinnati Symphony Orchestra. In recital, Shenyang has collaborated with an array of pianists including Daniel Barenboim, James Levine, Liqing Yang, and Brian Zeger and Art Song performances have taken him to Carnegie Hall, Lincoln Center, the Salzburg Festival, Beijing Music Festival, BBC Hoddinott Hall in Cardiff, the Hong Kong Arts Festival, and Shanghai Grand Theatre.

Shenyang

Mari Palo pursued her vocal studies at the Keski-Pohjanmaa Conservatory and at the Sibelius Academy in Helsinki, where she received her MA with distinction in 2008. She studied lied with Elizabeth Schwarzkopf among others. She has won several prizes at national singing competitions, including 3rd prize at the Lappeenranta competition in 1999 and a special merit prize by the Finnish National Broadcasting Company (YLE). In 2001 she became second at the Merikanto singing competition.

She has performed with most Finnish orchestras under conductors such as Esa-Pekka Salonen, Leif Segerstam, Juha Kangas and Mikko Franck. She has performed in several European countries and in Japan both as a recitalist and a lied singer.

Palo is a regular guest with the Finnish National Opera, her versatile repertoire includes *Pamina/The Magic Flute*, *Micaela/Carmen*, *Musetta/La Bohème*, *Refka/Adriana Mater* by Saariaho, *Vera/Daddy's girl* by Kortekangas, among others. Guest engagements at the Norske Opera Oslo and Opera Leipzig. Palo is a regular guest at the Savonlinna Opera Festival.

Her discography includes various recordings, among others the world premiere and recording of *Barabbas' Dialogues* by Aulis Sallinen, the opera *The King Goes Forth to France* by Aulis Sallinen and two solo recordings.

Winner of several prizes and scholarships, **Tuomas Katajala** studied singing at the Sibelius Academy in Helsinki and pursued his education in Rome and Amsterdam. He won the first prize at the international tenor competition in Jyväskylä in 2002 and first prize at the international Musica Sacra singing competition in Rome in 2003. In 2004 he became second at the Gösta Winberg tenor competition in Stockholm.

As soloist at the Finnish National Opera his repertoire includes roles such as Libenskof/*Il viaggio a Reims*, Almaviva/*Il barbiere di Siviglia*, Yonas/*Adriana Mater* by Saariaho, Fenton/*Falstaff*, Ferrando/*Così fan tutte* and Nemorino/*L'elisir d'amore*. He has performed at the Norske Opera, National Reisopera Enschede and Savonlinna Opera Festival i.e. as Henry Morosus/*Die schweigsame Frau*, Almaviva/*Il barbiere die Siviglia* and Tamino.

Katajala has performed in many concerts and recitals in Finland and abroad with conductors such as Esa-Pekka Salonen, Patrick Gallois, Mikko Franck, Hannu Lintu, Sakari Oramo and John Storgårds.

Katajala's repertoire includes contemporary music as well. He has premiered a song cycle by Ilmari Mäenpää and his recordings include Rautavaara's opera *The House of the Sun* and *Aslak Hetta* by Armas Launis.

Celebrating its 70th anniversary in 2012, the **State Choir “Latvija”** is one of Europe’s finest choirs and the winner of many awards, including five times the Latvian state award (1998, 2000, 2002, 2009, 2010). It received the award of the Latvian Council of Ministers in 2003 and the award of the Latvian Cultural Ministry in 2007. The Chief Conductor and Artistic Director of the State Choir “Latvija” since 1997 has been Maris Sirmis.

Its repertoire covers golden classics in all genres of choral music, both accompanied and unaccompanied, in a time frame from the early Renaissance to the present day, including oratorios, cantatas, masses, symphonies, opera performances as well as a broad a cappella repertoire. The choir is constantly updating its repertoire with innovative music in the most varied of genres, from jazz to film. The choir featured on the sound track for Tom Tykwer’s film *Perfume*, a CD of which was released in 2006 with the Berlin Philharmonic Orchestra conducted by Simon Rattle.

In recent years it has partnered leading orchestras in many parts of the world under numerous outstanding conductors. It has appeared on concerts in Israel, Germany, Estonia, Finland, Amsterdam, London, Moscow and St Petersburg as well as Singapore under Mariss Jansons, Andris Nelsons, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Valeri Gergijev, Zubin Mehta, Vladimir Fedosejev ja Tõnu Kaljuste.

In 2007 the choir organised the 10th International Sacred Music Festival that took in the first performance in Latvia of Leonard Bernstein’s *Mass*. Also in that year it gave the world premiere performance of Lera Auerbach’s *Russian Requiem*.

At the end of 2007 the Latvija choir performed *Itaipu*, a work by Philip Glass and *2000 Today: A World Symphony for the Millennium* by Tan Dun. In 2008 it premiered Arvo Pärt’s *Deer’s Cry* in Ireland, in a Baltic Voices concert.

www.choirlatvija.lv

The oldest professional symphony orchestra in the Nordic countries was founded as the Helsinki Orchestral Society by the young Robert Kajanus, its first Chief Conductor, in 1882. Well known today for its tradition of performing Sibelius, the **Helsinki Philharmonic Orchestra** gave the first performances of many of Sibelius's major works, often with the composer himself conducting. The orchestra undertook its first foreign tour to the Universal Exposition in Paris in 1900 and since then has visited most European countries, in addition to visiting the USA, South America, Japan, and China.

Since 2008, John Storgårds has been the orchestra's Chief Conductor, succeeding Leif Segerstam who received the title of Emeritus Chief Conductor. The list of previous chief conductors also includes Paavo Berglund and Okko Kamu. A new era started in August 2011, when the orchestra moved its permanent residency from the Finlandia Hall to the new Helsinki Music Centre.

The Helsinki Philharmonic Orchestra and Ondine have maintained a long-standing exclusive partnership involving for example an edition of the complete Sibelius symphonies under the direction of Leif Segerstam. The *Luonnotar* recording was awarded the MIDEM Classical Award 2007 in Cannes and the BBC Music Magazine's Disc of the Year Award in London in April 2007. The *Kullervo Symphony* recording won the Diapason d'Or 2008 Award in Paris in November 2008. The recordings of works by Einojuhani Rautavaara have been international successes, too. *Angel of Light* won the Cannes Classical Award and a Grammy nomination in 1997, *Angels and Visitations* the Cannes Classical Award the following year. The latest Rautavaara CD *Towards the Horizon* and *Incantations* with John Storgårds, Truls Mork (cello) and Colin Currie (percussion) won the Gramophone Award 2012 and a Grammy nomination.

www.helsinkiphilharmonicorchestra.fi

In the years since **Vladimir Ashkenazy** first came to prominence on the world stage in the 1955 Chopin Competition in Warsaw and as first prize winner of the Queen Elisabeth Competition in Brussels in 1956, he has built an extraordinary career, not only as one of the most renowned and revered pianists of our times, but as an artist whose creative life encompasses a vast range of activities and continues to offer inspiration to music-lovers across the world.

Conducting has formed the largest part of his activities for the past 20 years. Formerly Chief Conductor of the Deutsches Symphonie-Orchester Berlin and the Czech Philharmonic, and Music Director of NHK Symphony Orchestra, he assumed the new position of Principal Conductor and Artistic Advisor to the Sydney Symphony Orchestra in January 2009. He also holds the position of Music Director of the European Union Youth Orchestra and is Conductor Laureate of the Iceland Symphony Orchestra, the Philharmonia Orchestra and NHK Symphony Orchestra. Ashkenazy maintains strong links with a number of other major orchestras with whom he has built special relationships over the years including the Cleveland Orchestra, San Francisco Symphony and the Helsinki Philharmonic Orchestra.

Vladimir Ashkenazy is featured on several Ondine releases; he has recorded Dvořák's Symphony No. 9 *From the New World* and works by Richard Strauss with the Czech Philharmonic as well as Bruckner's Symphony in F minor with the DSO Berlin. Recordings with the Helsinki Philharmonic Orchestra include Berlioz's *Harold in Italy*, Josef Suk's *Asrael* Symphony and Rautavaara's Third Piano Concerto *Gift of Dreams*, commissioned by Ashkenazy as a concerto which he could conduct from the piano.

www.vladimirashkenazy.com

DMITRI ŠOSTAKOVITŠ

Stepan Razinin mestaus op. 119

Neuvostoliiton kulttuuri-ilmaston lyhyt ”suojasääkausi” 1950-60 -lukujen vaihteessa jäähdytti jälleen pakkasen puolelle Nikita Hruštšovin jouduttua syrjään NKP:n johdosta syksyllä 1964 ja taide-elämän kontrollin kiristytessä. Kirjallisuuden ”kauhukakaran” runoilija Jevgeni Jevtušenkon ja Dmitri Šostakovitšin tuoreen yhteistyön hedelmät ehtivät kuitenkin päästä julkisuuteen; sekä juutalaisvainoista kertova *Babi Jar* -sinfonia (1962) että 1600-luvun kansannousua kuvaava *Stepan Razinin mestaus* -kantaatti (1964) saivat kantaesityksensä.

Rehabilitaatiot 1950-luvun jälkipuolella olivat kumonnet Stalinin ajan tuomiot ja puhdistaneet tuhansien neuvostokansalaisten maineen. Koitti ”suojasääksi” kutsuttu taiteen vapautumisen kausi, jolloin Neuvostoliiton kulttuurielämää kolme vuosikymmentä kiristäneet sosialistisen realismin kahleet hellittivät hetkeksi. Runoilijoiden ”täyteen ääneen” -esitaistelijaksi nousi nuori Jevgeni Jevtušenko, jonka yhteiskuntakriittiset runot herättivät sekä innostusta että pahanenteistä ärtymystä.

Jevtušenkon *Babi Jar* -runo oli tehnyt järisyttävän vaikutuksen Šostakovitšiin. ”Teos innoitti minua”, hän kirjoitti säveltäjäystävälleen Šebalinille. Yleensä arkisin sanakääntein musiikista keskusteleva Šostakovitšin harvoin ilmaisi tunteitaan näin voimakkaasti. Runo oli poikiva viisiosaisen vokaalisinfonian, jonka neuvostotodellisuuden epäkohtia suomivat runot säveltäjä valitsi Jevtušenkon uusimmasta kokoelmasta. Oliko Šostakovitšin kohdannut sukulaissielun, samanlaiset humanit elämänarvot jakavan nuoren taiteilijan, jonka kohtalo muistutti suuresti säveltäjän omaa elämäntilannetta kolme vuosikymmentä aiemmin?

Neuvostoliiton merkittävin säveltäjä päätti soittaa 29-vuotiaalle runoilijalle, josta kirjallisuuspiireissä kuuli myös vähätteleviä kommentteja. ”Olemme tutustuneet, ja minulle kävi selväksi, että kyseessä on suuri lahjakkuus. Pahat puheet hänestä ovat silkkaa kateutta”, Šostakovitšin kirjoitti Šebalinille. *Babi Jar* -sinfonia valmistui 1962, esitysten tielle alkoi kasaantua ”teknisiä” vaikeuksia. Mutta Šostakovitšin ei taipunut, vaan jatkoi yhteistyötä Jevtušenkon kanssa. Elämänsä loppuun asti säveltäjä juhlisti vuosittain kahta uransa merkkipäivää, ensimmäisen sinfonian kantaesitystä ja 13. sinfonian valmistumista.

Jevgeni Jevtušenkon seuraava runokokoelma oli nimeltään *Bratskaja GES*, jättimäinen Venäjä-panoraama halki vuosisatojen. ”En ikinä olisi ryhtynyt tähän työhön ilman 13. sinfonian antamaa

rohkaisua. Niinpä Dmitri Dmitrijevičistä tuli tämän runoelman kummisetä”, Jevtušenko on kertonut myöhemmin. Ja juuri tästä kokoelmasta Šostakovitšin valitsi runon seuraavaan vokaalitekseen *Stepan Razinin mestaus* -kantaattiin, vuoden 1967 tositapahtumiin perustuvan Stenka Razin -runon.

Heikko terveydentila pakotti Šostakovitšin välillä sairaalahoitoon, mutta erittäin velvollisuudentuntoisena ihmisenä hän osallistui voimiaan säästämättä yhteiskunnallisiin rientoihin; vuoden mittaan hän vieraili mm. Ukrainassa, Kirgisiassa, Armeniassa, Uzbekistanissa ja Azerbaidžhanissa. Lisäksi *Katerina Izmailovan* ensiesitykset kutsuivat säveltäjän mm. Riikaan, Zagrebiin ja Lontooseen. Hektisestä elämänmenosta huolimatta kesällä 1964 valmistui *Stepan Razin* -kantaatti, jota Šostakovitšin sävelsi lomaillessaan Balaton-järvellä Unkarissa.

Kantaatin sävellystyö ei ottanut heti käynnistyäkseen. Säveltäjä koki tarpeelliseksi editoida Stenka Razin -runoa; kansannousua johtaneen kasakkapäällikön romantisoitu kuvaus ei vastannut hänen näkemystään. Myös teoksen nimen hän muutti Stepan Raziniksi, sankarilliselle kansanjohtajalle sopivammaksi.

Teoksen kokonaisdramaturgia on hyvin näyttämöllinen: ensimmäisessä kohtauksessa Stepan Razinia kuljetetaan Moskovassa avorattailla mestauspaikalle, sylkevä kansanjoukko ilkkuu ympärillä kalmantanssin tahdissa. Heti teoksen avaustahdeissa orkesterin synkeät airuet tempaavat kuulijan mukaan mestausaattoon: ”Stenkaa tuodaan!”

Toisessa kohtauksessa Razin puntaroi tekojaan, joihin hänet johti usko oikeudenmukaisuuteen: ”Ihmiset, aina te syljette niiden päälle, jotka haluavat teille hyvää. Omapa syyni, en noussut vastarintaan täysillä, olisi pitänyt edetä hamaan loppuun”, Razin myöntää itselleen. ”Kuvittelin taistelevani hyvän tsaarin puolesta pajareja vastaan. Ei ole olemassa hyviä tsaareja, typerys. Stenka, turha on kuolemasi.”

Kolmannen kohtauksessa, mestauskohtauksessa ”piilukirves kiiltelee sinertävänä kuin Volga-joki”. Selkäpiitä karmiva on traaginen loppukohtaus: Stenka Razinin maahan vierivä verinen pää suuntaa uhmaavan katseensa tsaariin - pilkallisesti nauraen. Šostakovitšin oma säveltäjäkohtalo nousee etsimättä mieleen. Punainen tori hiljenee, päät paljastuvat. Historiallinen fresko piirtyy askarruttamaan kuulijan mieltä. Kenen ajatuksia nämä ovat, Stenkan vaiko Šostakovitšin, joka ei elämänsä aikana voinut luottaa kehenkään.

Modest Musorgskin perinnön hengessä bassosolisti ja kuoro käyvät monitasoista dialogia vaihtaen rooliaan milloin Razinin sisäiseksi ääneksi, milloin historiallisten tapahtumien kronikoitsijaksi.

Kuoro elää aktiivisesti mukana tapahtumissa, joiden ilmaisullinen tunneskaala on laaja. Sävykkäämmiin kuin missään aiemmassa teoksessaan Šostakovitšin on vanginnut vokaaliosuuksiin puhekielen rikkaat intonaatiot ja melodiikan.

Kantaesityksensä *Stepan Razin* sai joulukuussa 1964 Moskovan Tšaikovski-konservatoriossa - Jevgeni Mravinskin luovuttua Šostakovitšin kantaesitysten johtamisesta Leningradissa. Vastaanotto lehdistössä oli ristiriitaista, konserttiohjelmistoihin teos ei juurikaan edennyt. Keväällä 1966 kantaatti ”pääsi pannasta” ja esitettiin sekä Moskovassa että Leningradissa Säveltäjäliiton katselmuksissa. Vuonna 1968 teokselle myönnettiin Neuvostoliiton valtionpalkinto.

Orkesterisarja musiikista elokuvaan *Zoja*

Neuvostoliiton kulttuurielämässä elokuvalla oli keskeinen asema; olihan Lenin pitänyt elokuvaa kaikkein tärkeimpänä ja vaikutusvaltaisimpana taidemuotona. Neuvostoliiton Säveltäjäliiton tuhannet jäsenet kirjoittivatkin elokuvamusiikkia huomattavasti enemmän kuin läntiset kollegansa. Eikä Dmitri Šostakovitšin tehnyt tässä suhteessa poikkeusta; hänen 147 opuksestaan peräti 35 teosta edustaa elokuvamusiikkia. Määrä on yllättävän suuri sinfonikon säveltämäksi ja selittyikin osin Neuvostoliiton kulttuurikontrollin paineilla.

Šostakovitšin voidaan täydellä syyllä pitää venäläisen elokuvamusiikin isänä. Vuonna 1928 valmistunut musiikki mykkäelokuvaan *Uusi Babylon* on neuvostoelokuvan historian ensimmäinen sinfoniaorkesterille tiettyä filmiä varten sävelletty musiikki. Elokuvan ohjannut Lev Trauberg kiitteli Šostakovitšin musiikin ”tunnevoimaa ja karakteristisuutta” ja uskoi sen parantavan elokuvansa laatua. Alkuperäisen partituurin 1970-luvulla löytänyt kapellimestari Gennadi Rozhdestvenski ihasteli ”musiikin kirpeyttä ja huumorin kimmellystä. Ja kuinka kiehtovia ovatkaan tämän musiikin sitaatit!”

Vuonna 1936 modernistisiin kokeiluihin taipuvainen Šostakovitšin palautettiin rautaisella kouralla sosialistisen realismin ruotuun. 1930-luvun kansainväliselle menestysoopperalle *Mtsenskin kihlakunnan Lady Macbeth* langetettiin kuolemantuomio Stalinin aitiosta: ”Tällaisen kansanvastaisen ja formalistisen musiikin sijaan tulee nostaa kunniaan positiivinen sankari ja realistinen sävelkieli.” (Pravda)

Toki Šostakovitšin oli säveltänyt elokuvamusiikkia jo ennen Stalinin murskakritiikkiä, mutta sen seurauksena vuosituotanto tuplaantui. Säveltäjä oli ehtinyt nähdä riittävästi tuhoa ympärillään

ymmärtääkseen viestin vakavuuden. Puoluejohtaja Kirovin murha Leningradissa 1934 oli käynnistänyt mielivaltaiset puhdistukset. Šostakovitšin luopui oopperasuunnitelmistaan ja veti syrjään jo harjoitusvaiheeseen edenneen neljännen sinfoniansa. Marraskuussa 1937 Jevgeni Mravinski johti viidennen sinfonian kantaesityksen Leningradissa. Teos oli kiistaton menestys. ”Oikeudenmukainen kritiikki” oli siis tehnyt tehtävänsä ja säveltäjä saatu ohjatuksi takaisin Isä Aurinkoisen valaisemalle tielle.

Toinen maailmansota syttyi ja Šostakovitšin evakuoitiin piiritetystä Leningradista Kuibyševin kautta Moskovaan. Sotavuosina syntynyt elokuva *Zoja* (1944) jää historiaan traagisena kertomuksena saksalaisia vastaan taistelleen 18-vuotiaan partisaanin Zoja Kosmodemjanskajan julmasta kohtalosta. Elokuvan toinen ohjaaja oli Lev Arnštam, Šostakovitšin opiskelu- ja työtoveri, joka aina aloitti työskentelyn säveltäjän kanssa jo elokuvan käsikirjoitusvaiheessa. Kahden aiemman filmin yhteistyöhön tyytyväinen Arnštam arvosti erityisesti sitä, ettei ”Šostakovitšin milloinkaan alentanut elokuvamusiikkia ’illustraation’ asemaan, vaan suurena sinfonikkona toi elokuvaan klassisen sinfonismin dramatiikkaa”.

”Äidin hellyydellä ryhtyi Maa painunein päin laulamaan tätä laulua tyttärensä tomumajalle, laulua Zojasta, taruksi muuttuneesta tytöstä, joka kuoli tullakseen kuolemattomaksi. Kotimaa synnytti rohkean tyttären, suuri kansa kasvatti hänestä uljaan, ja tytär varttui kuin valkorunkoinen koivu, vahvaksi kuin luja venäläinen sydän.”

Zoja-elokuvan partituuri sisältää 35 kohtausta, joista parikymmentä on tallessa. Šostakovitšin ystävä Lev Atomovjan kokosi niistä viisiosaisen orkesterisarjan (op. 64a), jonka ensimmäisessä osassa on mukana myös kuoro. Osien nimet ovat Johdanto (Laulu Zojasta), Kohtaus (Taistelutehtävä), Preludi (Tuhon tragedia), Marssi (Sankarien voitto) sekä Finaali (Sankarittaren kuolemattomuus).

Eeppisessä johdanto-osassa tapahtumien taustaksi piirtyvät Äiti Venäjän sankarilliset kasvot kuoron ylistäessä suurta isänmaata. Juuri ennen *Zojaa* valmistuneen kahdeksannen sinfonian sekä venäläisten kansansävelmien kaikuja kuullaan myös sarjan muissa osissa. Tyypilliseen tapansa Šostakovitšin ryydittää tekstuuriaan vahvoja assosiaatioita herättävillä sitaateilla: mm. *Kansainvälisen* alkutahdit neljännessä osassa sekä finaalin avaava vallankumouslaulu *Te uhreina kaaduitte* ja ylistyskuoro Glinkan oopperasta *Elämä tsaarin puolesta*. Kolmas osa on - harvinaista kylläkin - säveltäjän es-mollipreludin (op. 34) transkriptio suurelle orkesterille.

Sarja suomalaisiin teemoihin

Tuskinpa kenenkään muun 1900-luvun säveltäjän tuotantoa on ryhdytty niin ripeästi julkaisemaan kriittisenä kokonaislaitoksena kuin Dmitri Šostakovitšin. Tästä suurin ansio kuuluu hänen leskelleen Irina Antonovnalle, joka musiikintutkijan asiantuntemuksella vaalii ja julkaisee säveltäjän mittavaa perintöä, kaiken kaikkiaan 147 opusnumeroitua ja puoltasataa opusnumerotta jäänyttä teosta.

Šostakovitšin kuolemasta on kulunut lähes neljä vuosikymmentä, mutta arkistojen kätköistä löytyy edelleen hänen tuntemattomiksi jääneitä teoksiaan. Yksi suomalaisten kannalta mielenkiintoisimmista löydöistä on *Sarja suomalaisiin teemoihin*, teos joka sai kantaesityksensä syyskuun 1. päivänä vuonna 2001 kapellimestari Juha Kankaan johtamassa Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin konsertissa Kaustisella. Sarjan laulusolisteina olivat sopraano Anu Komsa ja tenori Tom Nyman. Tällä kokoonpanolla vuonna 1939 orkestroitu kansanlaulusarja myös levytettiin.

Šostakovitšin laajasta teosluettelosta löytyy lukuisia sovituksia venäläisestä ja muidenkin maiden kansanmusiikista kuin myös niiden vaikutteita hänen suurimuotoisissa orkesteriteoksissaan. Siinä säveltäjä vaali Glinkan, Balakirevin, Tšaikovskin, Rimski-Korsakovin ja Glazunovin perintöä - osin aidosta kiinnostuksesta kansanmusiikkiin, osin turvatakseen itselleen työskentelyrauhan Stalinin terrorin ja sosialistisen realismin vainovuosina. Säveltäjän omaisia ja maineikkaita taiteilijaystäviä katosi. Šostakovitšin tiesi kuolemanuhan leijuvan yllään.

Vaikka Šostakovitšin laaja kirjeenvaihto on tarkkaan dokumentoitu, tästä suomalaissarjasta ei ole löytynyt kuin yksi maininta hänen kirjeessään, joka on päivätty 5.12.1939. Siitä käy ilmi, että suomalaisten kansanlaulujen sovitustilaus oli tullut Leningradin sotilaspiirin poliittiselta osastolta ja että tilauksen takarajaksi oli asetettu joulukuun 1. päivä. Tilauksen ajankohtaa ei tiedetä. Koska Talvisota syttyi marraskuun 30. päivänä, teoksen käyttötarkoitus lienee ilmiselvä – mutta sitä tilaaja tuskin säveltäjälle paljasti.

Sarja käsittää seitsemän osaa, joista viidessä on mukana laulusolisti tai -solistit. Partituuri on kirjoitettu pienelle kokoonpanolle, mutta yhtyettä ei ole mainittu nimeltä. Säveltäjän käsikirjoituksessa ei ole laulujen nimiä eikä tekstejä, eikä partituuriin ole merkitty, mitkä lauluista on tarkoitettu miesäänelle, mitkä naisäänelle. Tällä levyllä sopraano- ja tenorisolisti vuorottelevat sekä lauluissa että säkeissä duetoilla höystettynä. Ensimmäinen ja kolmas osa ovat instrumentaalisovituksia.

Suomalaisille perin tutuista kansanlauluista *Taivas on sininen ja valkoinen*, *Tämän kylän tytöt*, *Mansikka on punanen marja*, *Jos mie sais in jouten olla* sekä *Minun kultani kaunis on ainoastaan*

viimeksi mainittu humoristinen *Kullan ylistys* tunnetaan Venäjällä laajemmin. Sarjan ensimmäisen osan teema on vuonna 1888 Ilmari Krohnin muistiin merkitsemästä laulusta *Tällaisille pojillehan ne herranpäivät passaa*, josta Šostakovitšin sovitti sarjalle rehvakkaan alkusoiton. Kolmannessa, välisoitonomaisessa instrumentaaliosassa suomalainen kuulija tunnistaa melankolisen *Läksin minä kesäyönä käymään* -melodian.

Orkestroinneissaan Šostakovitšin on kunnioittanut alkuperäisten laulujen korutonta luonnollisuutta - kuten muissakin kansanlaulusovituksissaan. Kansanmusiikin ”korvia puhdistavaa vaikutusta” kiitellyt säveltäjä toteutti näkemyksiään myös näissä kuulaan askeettisissa sovituksissaan.

Marianna Kankare-Loikkanen

Shenyang ilmentää erinomaisella tavalla 2000-luvun sillanrakennustyötä idän ja lännen kulttuurien välillä. Hänen erinomaista työtään arvostetaan myös maailman huomattavimmilla konsertti- ja oopperalavoilla.

Shenyang on vuoden 2007 BBC:n Cardiff Singer of the World –laulukilpailun voittaja. Hänet on myös palkittu Borletti-Buitoni –säätien palkinnolla 2008 ja hän on myös esiintynyt Montblanc New Voices –katselmuksessa Valkeiden öiden tähdet –festivaalilla 2010. Kiinan Tianjinissa syntynyt Shenyang on opiskellut Shanghain konservatoriossa, Juilliard-korkeakoulussa sekä Metropolitan-oopperan Lindemannin nuorisohjelmassa.

Laulaja on esittänyt keskeisiä rooleja Metropolitan-oopperassa (*La bohème*, *Don Giovanni*, ja *Rodelinda*), Pekingin kansallisessa esittävien taiteiden keskuksessa (*Le nozze di Figaro*) ja Glyndebournessa sekä Bayerin valtionoopperassa (*La cenerentola*).

Taiteilijan omistautuminen konserttiohjelmistoon on tuonut menestyksekkäitä esiintymisiä Long Yun sekä Kiinan filharmonikkojen ja Shangain sinfoniaorkesterin kanssa. Lisäksi Shenyang on esiintynyt mm. Michael Tilson Thomasin, San Francisco Symphonyn, Antonio Pappanon, Accademia Nazionale di Santa Cecilia –orkesterin, Rafael Frühbeck de Burgosin, Bostonin sinfoniaorkesterin, Daniel Hardingin, Kiinan filharmonikkojen, Helmuth Rillingin, Stuttgartin Bach-akatemian, Edo de Waartin, Hong Kongin filharmonikkojen sekä James Conlonin ja Cincinnati sinfoniaorkesterin kanssa. Konserttiesiintymisiä Shenyangilla on ollut yhdessä Daniel Barenboimin, James Levinen, Liqing Yangin sekä Brian Zegerin kanssa. Liedesiintymiset ovat johtaneet hänet mm. Carnegie Halliin, Lincoln Centeriin, Salzburgin festivaaleille, Pekingin musiikkifestivaaleille, BBC:n Hoddinott Halliin Cardiffissa, Hong Kongin taidefestivaaleille sekä Shanghain suurelle teatterille.

Mari Palo on opiskellut laulua Keski-Pohjanmaan konservatoriossa ja Sibelius-Akatemiassa valmistuen musiikin maisteriksi 2008. Liedopintoja Palolla on mm. Elisabeth Schwarzkopfin johdolla. Lappeenrannan laulukilpailussa 1999 hän sai kolmannen palkinnon sekä Yleisradion erikoispalkinnon ja 2001 toisen palkinnon Merikanto-laulukilpailussa.

Palo on konsertoinut useimpien suomalaisorkestereiden kanssa mm. Esa-Pekka Salosen, Leif Segerstamin, Mikko Franckin ja Juha Kankaan johdolla. Hän on esiintynyt useissa Euroopan maissa ja Japanissa sekä orkesterin solistina että liedlaulajana.

Mari Palo esiintyy säännöllisesti Suomen Kansallisoopperassa, rooleinaan mm. *Taikahuilun* Pamina, *Figaron häiden* Barbarina, *Carmenin* Micaela ja Frasquita, *La Bohèmen* Musetta, Kaija Saariahon *Adriana Materin* Refka, Olli Kortekankaan *Isän Tytön* Vera, Jukka Linkolan *Robin Hoodin* Marian. Hän on vierailut Den Norske Operassa Oslossa ja Leipzigin oopperassa ja esiintynyt useana kesänä Savonlinnan oopperajuhlilla. Vierailuja myös useissa maakuntaoopperoissa.

Palo on kantaesittänyt ja levyttänyt Aulis Sallisen *Barabbas dialogeja*. Muita levytyksiä mm. Sallisen ooppera *Kuningas lähtee Ranskaan*, soololevyt ”Illan varjoon himmeään” sekä ”Mari Palo”.

Tuomas Katajala on opiskellut laulua Sibelius-Akatemiassa, Roomassa ja Amsterdamissa opettajanaan mm. Peter Lindroos. Hän voitti ensimmäisen palkinnon Jyväskylän kansainvälisessä tenorikilpailussa 2002 ja 2003 kansainvälisessä Musica Sacra -laulukilpailussa Roomassa. Vuonna 2004 hän sai toisen palkinnon Gösta Winbergh -tenorikilpailussa Tukholmassa.

Katajala kuuluu Kansallisoopperan solistikuntaan jossa hänen lukuisiin rooleihinsa lukeutuvat mm. Libenskofin kreivi/*Matka Reimsiin*, Kreivi Almaviva/*Sevillan parturi*, Yonas/*Adriana Mater*, Fenton/*Falstaff*, Ferrando/*Così fan tutte*, *Albert Herringin* nimirooli sekä Nemorino/*Lemmenjuoma*. Hän on vierailut Savonlinnan Oopperajuhlilla, Oslon oopperassa ja Enschedessä National Reisoperassa rooleinaan Henry Morosus/*Die schweigsame Frau*, Ernesto/*Don Pasquale*, Kreivi Almaviva/*Sevillan parturi* ja Tamino/*Taikahuilu*.

Katajala on esiintynyt useiden kotimaisten ja ulkomaisten orkestereiden solistina kapellimestareinaan mm. Esa-Pekka Salonen, Patrick Gallois, Mikko Franck, Hannu Lintu, Sakari Oramo ja John Storgårds.

Hän on laulanut aktiivisesti myös uutta musiikkia kantaesittäen mm. Ilmari Mäenpään laulusarjan *Vihreä virta*. Tuomas Katajala laulaa mukana Ondinen levytyksissä Armas Launiksen *Aslak Hetta* – oopperassa samoin kuin Rautavaaran *Auringon talo* -oopperassa.

Eurooppalaisiin valiokuoroihin lukeutuva **Latvian valtionkuoro ”Latvija”** tuli viime vuonna toimineeksi seitsemän vuosikymmentä. Sille on viidesti myönnetty Latvian valtion Suuri musiikkipalkinto (1998, 2000, 2002, 2009, 2010). Latvian tasavallan Ministerineuvoston palkinnon se sai vuonna 2003 ja Kulttuuriministeriön palkinnon 2007. Kuoron taiteellinen johtaja on ollut Maris Sirmais vuodesta 1997.

Latvija-kuoron ohjelmisto kattaa suuria kuoroteoksia viideltä vuosisadalta; oratorioita, kantaatteja, messuja, sinfonioita, oopperoita konserttiesityksinä, laajan a cappella –kirjallisuuden sekä mm. kuoro-urkuteoksia jne. Kuoro tarttuu myös nykymusiikin tarjoamiin haasteisiin jazzista elokuvamusiikkiin (*Perfume* 2006, ohjaaja: Tom Tykwer). *Das Parfum* -elokuvamusiikki myös levytettiin yhteistyössä Berliinin filharmonikkojen ja Sir Simon Rattlen kanssa.

Viime vuosina kuoron yhteistyö maineikkaiden sinfoniaorkestereiden kanssa on lisääntynyt merkittävästi. Se on konsertoinut Israelissa, Saksassa, Virossa, Suomessa, Amsterdamissa, Lontoossa, Moskovassa ja Pietarissa sekä Singaporessa johtajinaan mm. Mariss Jansons, Andris Nelsons, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Valeri Gergijev, Zubin Mehta, Vladimir Fedosejev ja Tõnu Kaljuste.

Vuonna 2007 Latvija-kuoro järjesti 10. Kansainvälisen kirkkomusiikkifestivaalin, jonka aikana Leonard Bernsteinin *Messu* esitettiin ensimmäisen kerran Latviassa. Syyskuussa 2007 kuoro kantaesitti Bremenin musiikkijuhlilla Tõnu Kaljusteen johtaman Bremenin sinfoniaorkesterin kanssa Lera Auerbachin *Venäläisen requiemin*.

Vuoden 2007 lopulla Latvija-kuoro konsertoi ohjelmassaan Philip Glassin teos *Itaipu* sekä Tan Dunin *2000 Today: A World Symphony for the Millennium*. Vuonna 2008 kuoro kantaesitti Irlannissa Arvo Pärtin teoksen *Deer’s Cry* Baltic Voices -vierailukonsertissa.

www.choirlatvija.lv

Helsingin kaupunginorkesteri (HKO) on Pohjoismaiden pitkäikäisin ammattimainen sinfoniaorkesteri. Sen alkuituna oli Robert Kajanuksen vuonna 1882 perustama Helsingin orkesteriyhdistys. Tuolloin 25-vuotias Kajanus oli orkesterin ylikapellimestarina viisi vuosikymmentä ja kehitti sen täysimittaiseksi sinfoniaorkesteriksi. Orkesteri tunnetaan vahvasta Sibelius-traditiosta; säveltäjä itse johti useiden teostensa kantaesitykset. Vuoden 1900 Pariisin maailmannäyttelyyn suuntautuneesta debyyttikiertueesta alkaen orkesteri on vierailut säännöllisesti ulkomailla esiintyen useimmissa Euroopan maissa sekä Yhdysvalloissa, Etelä-Amerikassa, Japanissa ja Kiinassa. Viulisti-kapellimestari John Storgårds aloitti HKO:n 12. ylikapellimestarina syksyllä 2008. Orkesteri soittaa vuosittain 70–80 konserttia runsaalle 100 000 kuulijalle, syksystä 2011 alkaen Helsingin uudessa Musiikkitalossa, ja levyttää yksinoikeudella Ondine-yhtiölle. Pitkäaikaisen yhteistyön tuloksia ovat mm. Sibeliuksen sinfonioiden kokonaislevytys Leif Segerstamin johdolla sekä Storgårdsin johtamat Klami- ja Tiensuu-levytykset. Sibeliuksen *Kullervo*-levytykselle myönnettiin Pariisissa kansainvälisesti arvostettu Diapason d'Or -levypalkinto syksyllä 2008 ja tammikuussa 2007 *Luonnotar*-levy voitti Cannesissa MIDEM Classical Award -palkinnon ja samana keväänä BBC Music Magazine -lehden arvostetun Vuoden levy -palkinnon. Einojuhani Rautavaaran *Angel of Light* -sinfoniale myönnettiin vuonna 1997 Cannes Classical Award -palkinto ja Grammy-ehdokkuus. Seuraavana vuonna Cannes Classical -palkinnon sai *Angels and Visitations* -levy. Syksyllä 2012 *Towards the Horizon*, Rautavaaran sello- ja lyömäsoitinkonserttojen ensilevytys (solisteina Truls Mørk ja Colin Currie), voitti arvostetun Gramophone-palkinnon ja oli myös Grammy-ehdokas.

www.helsinginkaupunginorkesteri.fi

Vladimir Ashkenazy löi itsensä läpi musiikkielämän tietoisuuteen vuonna 1955 Chopin-pianokilpailussa Varsovassa sekä voitti ensimmäisen palkinnon Kuningatar Elisabethin musiikkikilpailun Brysselissä vuonna 1956. Sittemmin hän on luonut merkittävän uran, ei ainoastaan yhtenä aikamme tunnetuimmista ja arvostetuimmista pianisteista, mutta myös taiteilijana, jonka luova elämä kattaa laajan kokonaisuuden tarjoten elämyksiä musiikin ystäville ympäri maailman.

Viimeisten 20 vuoden aikana erilaiset kapellimestaritoimet ovat muodostaneet suuren osan Ashkenazyn taiteellista toimintaa. Hän toimi Deutsches Symphonie-Orchester Berlinin ja Tšekin filharmonikkojen ylikapellimestarina sekä Tokion NHK-sinfoniaorkesterin musiikillisena johtajana kunnes tammikuussa 2009 siirtyi Sydneyn sinfoniaorkesterin pääkapellimestariksi sekä taiteelliseksi neuvonantajaksi. Ashkenazy toimii myös Euroopan Unionin nuoriso-orkesterin musiikillisena johtajana sekä Islannin sinfoniaorkesterin, Philharmonia-orkesterin sekä Tokion NHK-sinfoniaorkesterin emerituskapellimestarina. Ashkenazy on vuosien aikoina ylläpitänyt tiiviitä suhteita myös muihin huippuorkestereihin kuten Clevelandin orkesteriin, San Franciscon sinfoniaorkesteriin sekä Helsingin kaupunginokresteriin.

Vladimir Ashkenazy on levyttänyt useita julkaisuja Ondinelle, mukaan lukien Dvořákin 9. sinfonian *Uudesta maailmasta* ja Richard Straussin teoksia Tšekin filharmonikkojen kanssa sekä Brucknerin f-molli sinfonian Deutsches Symphonie-Orchester Berlinin kanssa. Äänityksiin Helsingin kaupunginorkesterin kanssa kuuluvat mm. Berliozin teos *Harold en Italie*, Josef Sukin *Asrael*-sinfonia sekä Ashkenazyn Einojuhani Rautavaaralta itselleen tilaama 3. pianokonsertto *Gift of Dreams*.

www.vladimirashkenazy.com

1 THE EXECUTION OF STEPAN RAZIN

Text: Yevgeny Yevtushenko

Soloist and male chorus:

Kak po stol'noy Moskvye belokamennoy
vor po ulitse bezhit s bulkoy makovoy.
Nye strashit yevo sevodnya samosud.
Nye do bulok. Sten'ku Razina vezut!
Tsar' butilochku mal'vazii vidaivayet
pered zerkalom sveyskim prishch vidavlivayet
primeryayet noviy persten'-izumrud –
I na ploshchad' - Sten'ku Razina vezut!
Kak za bochkoy bokastoy bochonocek,
za boyariney katit boyarchonocek.
Ledenets zubyonki veselo grizut.
Ninche prazdnik! Sten'ku Razina vezut!
Pryot kupets, treshcha s gorokha.
Mchatsya vskach' dva skomorokha,
semenit yarizhka-plut ...
Sten'ku Razina vezut!
V strup'yakh vsye, yedva zhiviye,
startsi s verivyem na viye,
shto-to shamkaya, polzut ...
Sten'ku Razina vezut!

1 THE EXECUTION OF STEPAN RAZIN

Translation: Philip Taylor

In white-walled Moscow a thief is running
down the street with a poppy-seed loaf.
Today he is not afraid of mob law.
What do loaves matter! They're bringing Stenka
Razin!
The tsar is taking sips from a little bottle of
malmsey,
squeezes a pimple before a Swedish mirror
and tries on a new emerald ring –
whilst on the square ... They're bringing Stenka
Razin!
Like a tiny barrel following behind a sturdy-sided
barrel,
the infant boyar's son goes rolling along behind
his mother.
His little teeth merrily grind on a sweetie.
Today there's a holiday. They're bringing Stenka
Razin!
A merchant goes along popping from eating peas.
A couple of skomorokho race by at a gallop,
a drunken rogue totters by...
They're bringing Stenka Razin!
Covered in scabs and barely alive,
old men with a rope around the necks
mumble something as they go crawling by...
They're bringing Stenka Razin!

Women's chorus:

I sramniye dyevki tozhe
pod khmel'kom vskochiv s rogozhi,
ogurtsom namazav rozhi,
shparyat ris'yu – v lyazhkakh zud.

Full chorus:

Sten'ku Razina vezut!
I pod vizg streletskikh zhon,
pod plevki so vsekh storon,
na raskhristannoy telegye
plil v rubakhye below on.

Soloist and chorus:

On molchal. Nye utiralsya,
ves' oplyovanniy tolpoi;
tol'ko gor'ko usmekhalsya,
usmekhalsya nad soboy.
“Sten'ka, Sten'ka, ti kak vetka
poteryavshaya listvu.
Kak v Moskvu khotel ti v”yekhat'!
Vot i v”yekhal ti v Moskvu ...
Ladno, plyuytye, plyuytye, plyuytye.
Vsyo zhe radost' zadarma.
Vi vseгда plyuyotyete, lyudi,
v tekh kto khochet vam dobra.
D'yak mnye bil s ottyazhko v zubi,
prigovarival, retiv:
“Suprotiv naroda vzdumal?!
Budyesh' znat' kak suprotiv!!”
Ya derzhalsya. Glaz nye pryatal.
Krov'yu kharkal ya v otvyet:

And shameless girls too,
leaping off their bast matting half drunk,
their faces smeared with cucumber,
rush off at a trot with an itch in their thighs.

They're bringing Stenka Razin!
And to the shrieks of the Streltsy women,
spat on from all sides,
in a tattered cart
he glided by in a white shirt.

He was silent. Bespattered by the crowd,
he did not remove the spit;
he only grinned bitterly,
grinned at himself.
“Stenka, Stenka, you are like a branch
that's lost its leaves.
How you wanted to ride into Moscow!
And now you have ridden into Moscow...
Very well, spit, spit, spit.
Your joy is to no purpose.
You always spit, good folk,
at those who wish you good.”
The clerk hit me in the teeth at intervals
and with a zealous tongue pronounced:
“So you thought to go against the people?!
You will know what it means to go against!”
I stood my ground – eyes straight ahead.
I spat blood in reply:

“Suprotiv boyarstva – pravda!
Suprotiv naroda – nyet! Nyet!”
Ot sebya nye otrekayus’,
vibralsam sebye udyel.
Pered vami, lyudi, kayus’,
no nye v tom, shto d’yak khotel.
Golova moya povinna,
vizhu sam, sebya kaznya:
Ya bil protiv polovinno,
nado bilo do kontsa.
Nyet, nyet tyem ya, lyudi, greshen
shto boyar na bashnyakh veshal.
Greshen ya v glazakh moikh
tyem, shto malo veshal ikh.
Greshen tyem, shto v mirye zlobstva
bil ya dobriy ostolop.
Greshen tyem, shto vrag kholopstva,
sam ya malost’ bil kholop.
Greshen tyem, shto drat’sya dumal,
za khoroshevo tsarya.
Nyet tsarey khoroshikh! Duren’!
Sten’ka! Gibnyesh’ ti zazrya!

Chorus:

Nad Moskvoy kolokola gudut.
K myestu Lobnomu Sten’ku vezut.
Pered Sten’koy, na vetru poloshcha,
b’yotsya kozhany perednik palacha.
A v rukakh u palacha nad tolпой
goluboy topor, kak Volga, goluboy.
I plivut, serebryas’, po toporu
strugi, strugi, budto chayki poutru.

“Against the boyars – it’s true!
Against the people – no, no!”
I make no disavowal,
I have chosen my own fate.
Before you, good folk, I repent,
but not for what the clerk wanted.
My head was to blame, I see that,
getting myself put to death:
I went only half the way
when I should have gone on to the end.
No, good folk, it is not for hanging boyars
from towers that I am a sinner.
I have sinned in my own eyes
for hanging too few of them.
I sinned by being a good-natured fool
in a world of wickedness.
I sinned because, as the enemy of slavery,
I was too much of a slave myself.
I sinned because I thought to fight
for a good tsar.
There are no good tsars! You idiot!
Stenka! You will die in vain!

The bells are droning over Moscow.
They are leading Stenka to the place of execution.
Before Stenka, the executioner’s leather apron
flaps in the wind.
Above the crowd, the executioner holds his
sky-blue axe, as blue as the river Volga.
And, boat, boats sail by all silvery
across the axe like seagulls in the morning.

Soloist and chorus:

I skvoz' rila, ryashki, khari
tseloval'nikov, menyal,
slovno bliki sredi khmari,
Sten'ka litsa uvidal.
Bili v litsakh dal' i vis',
i v glazakh ugryumo-vol'nikh,
slovno v taynikh malikh Volgakh,
strugi Sten'kini neslis'.
Stoit vsyo sterpet' besslyozno,
bit' na dibye, kolesye,
yesli rano ili pozdno
prorastayut litsa grozno
u bezlikikh na litsye.
I spokojno – ne zazrya on, vidno, zhil –
Sten'ka golovu na plakhu polozhil,
Podborodok v kray izrublennyi upyor
i zatilkom prikazal: - “Davay, topor ...”

Chorus:

Pokatilas' golova, v krovi gorya,
pokhripyela golova: - “Nye zazrya!”
I uzhye po toporu nye strugi – struyki, struyki ...
Shto, narod, stoish', nye prazdnuya?
Shapki v nyebo i plyashi!
No zastila ploshchad' Krasnaya,
chut' kolisha berdishi,
smolkli dazhe skomorokhi.
Sredi myortvoy tishini

And through the ranks of snouts, ugly mugs and
the visages
of tax-collectors and moneychangers,
like flashes in a swirl of mist,
Stenka saw faces.

There was distance and height in those faces,
and in the morose eyes of free men,
as on secret little Volga rivers,
Stenka's boats sailed by.
It is worth bearing it all without tears,
on the rack, on the wheel,
if sooner or later, faces will sprout
menacingly on those that have no faces.
And calmly, and evidently not for nothing had he
lived –
Stenka lay his head on the block
and rested his chin on the lacerated edge,
and with the nape of his neck he gave the
command:
“Let the axe strike...”

The head rolled, burning in blood,
exclaiming in a hoarse voice: “Not for nothing!”
No more the boats sailed over the axe, just
streamlets,
streamlets...
Why are you standing there, not making merry,
you
people?
Hats in the air and dance.

pereskakivali blokhi
 s armyakov na shushuni.
 Ploshchad' shto-to ponyala,
 ploshchad' shapki snyala,
 i udarili tri raza,
 klokocha, kolokola.
 A ot krovi i chuba tyazhela,
 golova yesho vorochalas', zhila.
 S myesta Lobnovo, podmoklovo,
 tuda gdye golit'ba,
 vzglzadi pis'mami podmyotnimi
 shviriyala golova.
 Suyetyas', drozhashchiy popik podletyel.
 Vyeki Sten'kini zakrit' on khotel,
 no napruzhevshis', po-zver'ski strashni,
 ottolknuli yevo ruku zrachki.
 Na tsarye ot etikh chortovikh glaz
 zybko shapka Monomakha zatryaslas'.
 I zhestoko, nye skrivaya torzhestva,
 nad tsaryom zakhokhotala golova.

But Red Square stood motionless,
 the axe-poles barely swaying,
 even the skomorokhi fell silent.
 Amid the deathly silence the fleas
 leap from peasants' coats to women's jackets.
 The square had understood something,
 the square removed their hats,
 and they struck the bells three times whilst
 seething.
 But heavy from the blood and its Cossack's
 forelock,
 the head tossed about, alive.
 From the place of execution, all soaked in blood,
 the head cast glances like anonymous letters
 to the place where the poor were standing.
 A trembling priest came flying all in a flap.
 He wanted to close Stenka's eyelids,
 but all tensed up and as fearsome as any
 beast's,
 the pupils pushed his hand away.
 And from those diabolical eyes
 the tsar's Crown of Monomakh shuddered
 with cold.
 And savagely, without concealing its triumph,
 the head began to guffaw at the tsar.

ZOYA SUITE

Text: K. Simonov

- 2 Strana etu pesn'ts materinskoyu laskoyu
 Zapela nad dochernim prakhom sklonennaya,

ZOYA SUITE

- 2 The Motherland, bent over her daughter's ashes,
 Sings this tender maternal song,

Pro Zoyu, pro devushku, stavshuyu skazkoyu,
Umershuyu, i dlya bessmertia rozhdennuyu.

Rodnaya zemlya rodila yee smeloyu,
Velikiy narod vospital yee gordoyu,
I virosla doch', kak bereon'ka belaya,
Kak russkoe serdtse pryamaya i gordaya.

SUITE ON FINNISH THEMES

8 II Taivas on sininen ja valkoinen

Taivas on sininen ja valkoinen
ja tähtösiä täynnä.
Niin on nuori sydämeni
ajatuksia täynnä.
Enkä mä muille ilmoita
mun sydänsurujani.
Synkkä metsä ja kirkas taivas
ne tuntee mun huoliani.

10 IV Tämän kylän tytöt

Tämän kylän tytöt ovat tilulilulei,
punasia potria heh-huh-hei.
Toisen kylän tytöt ovat tilulilulei,
kuivatuita otria heh-huh-hei.

Pikkutytön tallukasta tilulilulei,
kasvatan minä kullan heh-huh-hei.
Sitt' et saata sanoa, ett' tilulilulei
se oli ennen sulla heh-huh-hei.

About Zoya, the girl, who has become a legend,
Who died and was born for eternal life.

The native land inspired her with courage,
The great nation educated her with pride,
And the girl has become as fine as a white birch,
Like the Russian hear, she was frank and noble.

SUITE ON FINNISH THEMES

Translation: BIS Records

8 II The Sky is Blue and White

The sky is blue and white
And full of stars.
Likewise my young heart
Is full of thoughts.
And I shall not tell anybody
About my heart's sorrows.
The deep forest and bright sky
Know about my cares.

10 IV The Girls of this Village

The girls of this village are tilulilulei,
Red and sturdy hey-hoo-hey.
The girls of the other village are tilulilulei,
Dried barley hey-hoo-hey.

From a tiny wee girl tilulilulei,
I shall grow my beloved hey-hoo-hey.
So that nobody else may claim tilulilulei,
That she was previously his hey-hoo-hey.

Älä mamma aina moiti tilulilulei,
kiitä yhden kerran heh-huh-hei.
Mie kun tuon sull' vävyajan tilulilulei,
se on niin kuin herra heh-huh-hei.

11 V Mansikka on punanen marja

Mansikka on punanen marja,
ai, ai, tuliali, punanen marja,
ja juuressa pieni lehti.

Muista tyttö sitä meiän liitto,
ai, ai, tuliali, sitä meiän liitto,
viime kerran tehtiin.

Tyttöjä ei oo uskottava,
ai, ai, tuliali, uskottava,
keskelläkkää viikkoo,

tytöt ne teköö joka ilta,
ai, ai, tuliali, joka ilta,
petollista liitto.

Tyttöjä ei oo uskottava,
ai, ai, tuliali, uskottava,
tytöt ne valehtelloo.

Eissä ovat hyviä,
ai, ai, tuliali, hyviä,
ja takana panettelloo.

Mother, don't always be reproachful tilulilulei,
At least once be complimentary hey-hoo-hey.
When I shall bring you a son-in-law tilulilulei,
He will be like a proper gentleman hey-hoo-hey.

11 V The Strawberry is a Red Berry

The strawberry is a red berry,
Aye, aye, tuliali, a red berry,
And they have small leaves.

Remember, my sweetheart, our promise,
Aye, aye, tuliali, our promise,
That we made last time.

Girls are not to be believed,
Aye, aye, tuliali, to be believed,
In the middle of the week.

Every evening they make,
Aye, aye, tuliali, every evening,
Guileful promises.

Girls are not to be believed,
Aye, aye, tuliali, to be believed,
Girls tell shameless lies.

To your face they're pleasant,
Aye, aye, tuliali, they're pleasant,
And behind your back they slander you.

12 VI Jos mie saisin jouten olla

Jos mie saisin jouten olla,
hei, jos mie saisin jouten olla kesäkauen.

Kesäkauen voita syyä,
hei, kesäkauen voita syyä, sit mie naimaan.

Sit mie naimahan menisin,
hei, sit mie naimahan menisin Revon Kaisaa.

Revon Kaisan tyttäristä,
hei, Revon Kaisan tyttäristä sitä levaa.

Anni mulle annettaisi,
hei, Anni mulle annettaisi syltä pitkä.

Syltä pitkä, toista paksu,
hei syltä pitkä, toista paksu, ei, ei jaksa.

Ei jaksa hepo ve'ellä,
hei, eipä jaksa hepo ve'ellä liinaharja.

Liinaharja liikutella,
hei liinaharja liikutella, vesi tippui.

12 VI If I could be at Leisure

If I could be at leisure,
Hey, if I could be at leisure all summer long.

Eating butter all summer long,
Hey, eating butter all summer long, then chase
the girls.

Then I would chase the girls,
Hey, first I would go after Kaisa Repo.

Of Kaisa Repo's daughters,
Hey, of Kaisa Repo's daughters I would chase
Eeva.

But they would only let me have Anni,
Hey, they would only let me have little Anni

Twice as fat as she is tall,
Hey, twice as fat as she is tall, impossible.

Impossible for the horse to pull along,
Hey, impossible for the horse to pull along, the
horse's mane

The horse can't even toss its mane.
Hey, it can't even toss its mane, it was
dripping with sweat.

13 VII Minun kultani kaunis on

Minun kultani kaunis on,
vaikk' on kaitaluinen,
Hei luulia illalla,
vaikk' on kaitaluinen.

Kullan pää on pähkinä,
vaikk' on väärällänsä.
Hei luulia illalla,
vaikk' on väärällänsä.

Tukka tumman ruskea,
vaikk' on tappurainen.
Hei luulia illalla,
vaikk' on tappurainen.

Siniset silmät sillä on,
vaikk' on kieronlaiset.
Hei luulia illalla,
vaikk' on kieronlaiset.

Suu on sillä supukka,
vaikk' on toista syltä.
Hei luulia illalla,
vaikk' on toista syltä.

En minä häntä hämmästy,
vaikk' olen pieni poika.
Hei luulia illalla,
vaikk' olen pieni poika.

13 VII My Beloved is Beautiful

My beloved is beautiful,
Even though her frame is slender,
Hey, luulia illalla,
Even though her frame is slender.

My beloved's head is like a nut,
Even though it is a crooked one.
Hey, luulia illalla,
Even though it is a crooked one.

Her hair is dark brown,
Even though it is wispy.
Hey, luulia illalla,
Even though it is wispy.

She has blue eyes,
Even though they squint a bit.
Hey, luulia illalla,
Even though they squint a bit.

Her mouth is very pleasant,
Even though it's very wide.
Hey, luulia illalla,
Even though it's very wide.

She does not surprise me,
Even though I'm just a lad.
Hey, luulia illalla,
Even though I'm just a lad.

Kohta tulee toinen vuos,
vaikka hiljalleenkin.
Hei luulia illalla,
vaikka hiljalleenkin.

Toinen kulta katsotaan,
toinen ja parempi.
Hei luulia illalla,
toinen ja parempi.

Some time the new year will come,
Even though it will come slowly.
Hey, luulia illalla,
Even though it will come slowly.

Then I'll look for a new beloved,
A new and better one.
Hey, luulia illalla,
A new and better one.

DMITRI SHOSTAKOVICH [1906-1975]

1	THE EXECUTION OF STEPAN RAZIN *	25:34
2-6	ZOYA SUITE	28:46
7-13	SUITE ON FINNISH THEMES °	11:15

SHENYANG, BASS-BARITONE *

MARI PALO, SOPRANO °

TUOMAS KATAJALA, TENOR °

STATE CHOIR "LATVIJA"

HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

VLADIMIR ASHKENAZY, CONDUCTOR

[65'55] · Notes enclosed · Esittelytekstit suomeksi · Lyrics with English translation

ONDINE
www.ondine.net

© & © 2013 Ondine Oy, Helsinki
Manufactured in Germany. Unauthorised copying, hiring, lending,
public performance and broadcasting of this recording is prohibited.
www.helsinkiphilharmonicorchestra.fi · www.choirlatvija.lv ·
www.vladimirashkenazy.com

ODE 1225-2